Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Panum, Peter Ludvig

Titel: BREV TIL: Regenburg, Theodor August Jes FRA: Panum, Peter Ludvig (1867-03-04)

Citation: Panum, Peter Ludvig: ”BREV TIL: Regenburg, Theodor August Jes FRA: Panum, Peter Ludvig (1867-03-04)”, i *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind)*, Henrik Koppels Forlag, s. 376. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001825006-001-shoot-L0018250060010249.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

Panum, Peter Ludvig, *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind),*

Professor P. L. Panum til Etatsraad Regenburg.
Stadt Magdeburg, Mohrenstrasse 11 [Berlin].
Mandag, 4. Marts 1867.

Jeg ankom her igaar Morges Kl. 5. Efter at have opspurgt A.s og K.s Addresser (de vare flyttede fra det oprindelig opgivne Sted) gik jeg til dem. De vare i stor Quide hvad de skulde gjøre. De havde meest Lyst til og fandt det correctest at udtale en Protest hvorved deres Mandat vilde være endts. 377med det Samme, men de havde hjemmefra faaet et Vink om at være forsigtige; de havde derfor bestemt at forandre Udtrykket protestere til reservere. Men de vidste ikke hvorledes de skulde faae Ordet og frygtede de mange Vanskeligheder og Farer som kunde opstaae naar de bleve, paa Grund af alle de Snarer og Hindringer man vilde lægge dem iveien. De havde ved Præsidentvalget erklæret at de ikke vilde afgive deres Stemme for nogen af Candidaterne og havde ikke givet Møde ved Dineren paa Slottet. Nu havde de isinde at gaae op til Præsidenten for at bede ham om at give dem Leilighed til at faae Ordet for at de kunde komme til at afgive deres Erklæring. Dette fik jeg forhindret og bad dem vente mig iaftes Kl. 7, da jeg skulde have talt med Q. og B.

Dernæst gik jeg til Q. og afleverede Brevet. Da han havde læst det og syntes at tænke paa hvad han skulde sige til mig, gav jeg ham min officielle Permissionstilladelse fra Cultusministeriet hvori mit officielle Hverv, Instrumenters Indkjøb, var nævnt. Jeg sagde da at han saae hvorfor jeg var her; at jeg var en skikkelig Physiolog som han godt kunde komme sammen med naar han vilde og som han hvis han vilde kunde præsentere for B. Med Hensyn til det andet Brev fra Dem vilde han see at jeg ganske stod til hans Tjeneste som Talerør hvis han havde Brug for et saadant. Jeg havde iøvrigt ladet V. give mig en Introductionsskrivelse til B. og bad ham bestemme hvorledes jeg bedst skulde sætte mig i Forbindelse med denne. — Han sagde da at min Ankomst og Nærværelse var ham særdeles velkommen og at Grev F. havde skrevet ham til at han kunde bruge mig. Han kunde ikke træde i nogen directe Forbindelse med A. og K. saa gjerne han vilde, og havde hidtil ganske manglet og meget savnet en Mellemmand. Han havde hørt at A. og K. havde tænkt paa at nedlægge en Protest og derved deres Mandat. Dette ansaa han som høist urigtigt. Thi B i havde nylig ifølge sin Regjerings Befaling forespurgt sig hos Grev B k om de havde eller ikke havde isinde at opfyldes. 378Art. V? Hertil havde Bk svaret, jo vist havde man det isinde og man vilde gjøre det ved Hjelp af Parlamentet. B i havde da spurgt hvorledes man vilde bære sig ad hermed? Hertil svarede B k, at det kunde han ikke sige iforveien, da det maatte afhænge af Forhandlingernes Gang, men at han dertil havde tænkt at benytte de Deputerede fra Nordslesvig og at det vist vilde skee snart. — Dette Svar kunde have et rimeligt Udseende da der ved Forhandlingerne om det nordtydske Forbundt jo ogsaa maatte blive Tale om dets Grændser og det nordslesvigske Spørgsmaal kunde jo da godt bringes frem. Ifølge disse Meddelelser som han havde faaet fra B i syntes han burde A. og K. fremfor Alt søge at bevare deres Plads, at holde Stolene varme, for at ikke B k af deres Adfærd skulde kunne tage Anledning til at sige, at hans Hensigt at benytte dem til Spørgsmaalets Løsning og til at bringe Sagen frem var tilintetgjort ved deres urigtige Fremgangsmaade som gjorde denne umulig. Han vilde hertil maaskee tillige kunne benytte det Paaskud, at han jo ikke raadede allene, men ogsaa Kongen og Andre gjorde en Villie gjeldende; v. Q. meente altsaa at de Herrer skulde see at snoe sig igjennem saa godt de kunde, gjøre alting med og fremfor Alt undgaa ethvert Skridt, som kunde give Anledning til deres Udstødelse, saa meget mere som A.s Gjenvalg jo maaskee kunde være tvivlsomt (hvilket A. og K. ogsaa havde udtalt for mig). med Hensyn til B i meente han at jeg ikke turde rykke ham for ligefrem paa Livet. B i vilde nok udtale sig for ham og B i havde gjentagne Gange opfordret ham til, at han (Q.) ved en Mellemmand skulde sætte sig i Forbindelse med A. og K., men en directe Communication med disse Herrer mente han vilde B i ikke indlade sig paa. Jeg skulde altsaa gaae op til B i strax og gjøre en formel Visit i Anledning af V.s Brev. Derefter vilde Herr Q. gaae op til ham, for at sige ham at han nu ved min Ankomst havde fundet en paalidelig Mellemmand, saaledes soms. 379B i havde raadet ham og han skulde da søge at faae B i til at give sig (Q.) et Raad til A. og K. Q. skulde ud til Middag og sat [te] mig da Stævne Kl. 4.

Jeg gik nu til B i og var saa heldig at faa ham i Tale omendskjønd Tjeneren gjorde en Deel Vrøvl. Da jeg kom ind havde han allerede læst V.s Brev. Jeg sagde da til ham at V. havde sagt mig at han troede at Exc. ikke vilde tage det ilde op eller synes at det var underligt at jeg tiltrods for min ikke politiske Karakteer tillod mig at gjøre ham min Opvartning. Jeg var Videnskabsmand, Physiolog, og mit Ærinde her i Staden var at anskaffe Instrumenter og Apparater til mit Laboratorium. Jeg fortalte ham dernæst en Deel af mit Levnetsløb for at vise at jeg havde tilbragt Halvdelen af mit Liv blandt Tydske, Halvdelen blandt Danske, nøie kjendte Forholdene, at min Partistilling var bestemt ved Retfærdighedsfølelsen og at min patriotiske Iver var ægget ved den stadige Kamp hvori jeg havde levet. Han spurgte mig da hvorledes det da nu gik i Slesvig. Jeg svarede at det gik saare ilde; Alle vare utilfredse med det preussiske Supremati og i Særdeleshed i Nordslesvig havde Prager Tractatens Art. V vakt store Forhaabninger blandt den danske Befolkning som jo nylig havde faaet et stærkt Udtryk ved Valget af de to Deputerede. Han spurgte mig da om jeg kjendte disse to Herrer. Jeg svarede, ja, jeg kjendte dem. Disse stakkels Mænd befandt sig i en vanskelig Stilling og de vidste ikke ret hvad de skulde gjøre. — Hvorledes? spurgte han, deres Stilling er jo meget klar og den Fremgangsmaade de skulle følge meget simpel. Mangle de Karakteer? — Nei, svarede jeg, Karakteer mangle de ikke, men vel finere Dannelse og den Snuhed og Behændighed som kan være nødvendig for dem i mange Tilfælde, ligeoverfor de Rænker, som man vil lægge dem iveien. De have ingen som de kunne

henvende sig til for i tvivlsomme Tilfælde at faae et Raad, eftersom de jo ikke kunne see v. Q. og v. Q. ikke dem. Tillige lod jeg ham vide at de ikke forstaae Fransk (B i forstaaers. 380ikke et Ord Tydsk). Jeg fortalte ham da at de vare i Tvivl om de skulde protestere og derved give Anledning til man fratog dem deres Mandat, eller om de skulde søge at holde sig. Den førstnævnte Fremgangsmaade vilde medføre den Fare at et Omvalg kunde finde Sted som maaskee i A.s Kreds kunde faae et andet Udfald, og den sidstnævnte havde den Fare at det vilde være saare vanskeligt for dem at snoe igjennem uden Anstød og uden at præjudicere Noget. Hertil svarede han: De Herrers Stilling er ganske simpel og klar. Han havde hørt at de havde isinde at protestere og med det Samme at nedlægge deres Mandat. Det vilde være en stor Feil. De skulde beholde deres Plads, men gribe første Leilighed f. E. ved Prøvelsen af deres Valg, til at erklære, at de ligeoverfor den Uvished der svævede over den af dem repræsenterede Landsdeels Fremtid paa Grund af Pragertractatens Art. V maatte afholde sig fra at votere i alle Spørgsmaal som angik Constitueringen af et nordtydsk Forbundt. At de ønskede at denne Uklarhed snarest muligt maatte blive fjernet og at de ved at indtage deres Plads i den høie Forsamling vilde være une protestation vivante imod Ikke-Opfyldelsen af Prager Tractatens Art. V. Dette kunde de nedskrive og oplæse og dernæst blive siddende og ved alle Spørgsmaal afholde sig fra at stemme. — Jeg takkede ham for denne Udtalelse og spurgte ham om han tillod at jeg meddelte de Herrer A. og K. den. Hertil svarede han, at det han havde sagt var det Eneste de kunde og burde gjøre, men at han ikke ønskede sit Navn nævnt. Dette, sagde jeg, forstaaer sig af sig selv, han kunde ubetinget stole paa min Discretion. Dermed var den Audience tilende. Det var da en klar og bestemt, slet ikke reserveret Udtalelse.

Jeg opsøgte nu Herr Cand. Schleisner, en ung dygtig Chemiker, til hvem jeg havde faaet Brev med fra hans Moder igjennem Fru Storch. [1)] Han gjorde et særdeles godt Indtryks. 381paa mig og jeg troer at han meget godt kan bruges. Han er en Søn af Maleren, Professor Schleisner (Broder til Justitsraaden og den forrige Medicinalinspecteur). Han har været 1 Aar her i Byen og er godt orienteret. Han bliver til Juni. Han har aldrig befattet sig med Politik, men er en god dansk Patriot, som med Glæde vil gjøre alt hvad han kan for at tjene den danske Sag. Iaften Kl. 8 har jeg sat ham Stævne hos mig for at gjøre ham bekjendt med K. og A. og en af de første Dage skal han gjøre Q. sin Opvartning.

Kl. 4 var jeg igjen hos Q. B i havde sagt det Samme til ham som til mig. Han havde gjort sine Indvendinger (fra hvilke jeg som ikke politisk Menneske havde afholdt mig) men han tilstod at han aldeeles var bleven overbeviist af B i og ganske tiltraadte hans Raad. Jeg foreslog da at han (Q.) skulde dictere mig hvad A. og K. skulde oplæse. Hertil var han villig. Jeg maatte først nedskrive hvad B. havde sagt til mig, han vilde da udarbeide det men ønskede at conferere med mig derom. Da han nu skulde afsted til sit Middagsselskab bad han mig komme igjen Kl. 8.

Jeg gik da til K. og A. og bad dem vente mig seent paa Aftenen efter at jeg igjen havde været hos Q. Den Erklæring de selv havde tænkt at afgive fik jeg med. Kl. 8 var jeg igjen hos Q. og der blev da vedtaget at de naar deres Valgprøvelse havde fundet Sted skulde forlange Ordet, og i Henhold til Forretningsordenens § 41, da de ikke vare det tydske Sprog saa mægtige at de i fri Tale kunde udtale sig i den høie Forsamling, oplæse følgende:

Die Nordschleswiger, deren Sprache und Nationalitet nicht die deutsche ist, können so viel minder sich als dem deutschen Bunde angehörend betrachten, als es im Art. 5 des Pragerfriedestractats festgestellt worden, dass es auf einer freien Abstimmung ihrerseits beruhen soll, ob sie zu ihrem alten Vaterlande, Dänemark, von welchem sie durch traurige Begebenheiten getrennt worden sind, wieder zurückkehren wollen. Da indessen wider ihre Vermuthung,s. 382dennoch auch für Nordschleswig Wahlen zum Norddeutschen Reichstage ausgeschrieben worden, würden unsere Wähler sich von der Theilnahme in diesen Wahlen abgehalten haben, wenn sie nicht hätten befürchten müssen, dass in solchem Falle es den Anschein bekommen könnte, dass die von einer kleinen Minoritet gewählten Deputirten die Repräsentanten Nordschleswigs wären. Nur um diesem vorzubeugen beschlossen die Wähler Abgeordnete zu wählen, welche ihre Ansichten theilten, und zwar solche, die ein unverkennbarer Ausdruck dieser Ansichten wären.

Hiernach erklären wir, dass wir, in Betracht der ungewissen Zukunft des von uns vertretenen Landestheils uns jeglichen Abstimmung enthalten müssen, die für die Bildung eines norddeutschen Rundes bestimmend sein könnte. Wir können nur wünschen, dass unsere Stellung baldigst klar gemacht werde, und indem wir diesen Wunsch aussprechen, nehmen wir unseren Platz in dieser Versamlung mit der Hoffnung ein, dass unsere Gegenwart eine lebendige Mahnung an die Erfüllung der in Frage stehenden Vertragsbestimmung sein möge.

Dette bragte jeg A. og K. Kl. 10½, og de vare meget glade saaledes at have faaet Klarhed med Hensyn til hvad de skulle gjøre.

Jeg gik nu hjem og sov godt, thi Dagen havde været anstrængende lige oven paa den forcerede Reise. Der er idag Møde fra 11—2. Jeg gaaer naturligviis ikke derhen, men gaaer ud og kjøber Instrumenter, besøger Virchow og andre Bekjendte for hvilke jeg viser den største Indifferents med Hensyn til det nærværende politiske Liv i Berlin. Efter Mødet seer jeg maaskee A. eller K. og Kl. 5 spiser jeg hos Q.

Panum, Peter Ludvig, *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind),*

P.

Regenburgs Privatarkiv. R. A. — Udeladelsesprikkerne findes i Originalen.